

STORTINGET

Innst. 416 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Dokument 8:119 S (2023–2024)

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om å trekke Statens pensjonsfond utland ut av selskaper som bidrar til å opprettholde ulovlige israelske bosettinger

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle investeringer fra Statens pensjonsfond utland (SPU) i selskaper som har forretningsforbindelser til ulovlige israelske bosettinger på Vestbredden, fryses med umiddelbar virkning, og at SPU selger seg ned i de samme selskapene.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle investeringer fra Statens pensjonsfond utland i finansielle instrumenter utstedt av israelske selskaper, fryses ned med umiddelbar virkning, og at SPU selger seg ned i de samme selskapene.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Forslag nr. 2 er avvist etter Stortingets forretningsorden § 39 annet ledd bokstav e.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eigil Knutsen, lederen Tuva Moflag, Tellef Inge Mørland, Nils Kristen Sandtrøen, Maria Aasen-Svensrud og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Heidi Nordby Lunde og Helge Orten, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud, Ole André Myhrvold og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til finansministerens uttalelse av 23. april 2024. Brevet er lagt ved denne innstillingen.

Komiteen viser til sine respektive merknader i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 22 (2023–2024) Statens pensjonsfond 2024.

Komiteen behandler i denne innstillingen representantforslagets forslag nr. 1, da forslag nr. 2 er avvist etter Stortingets forretningsorden § 39 annet ledd bokstav e.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle investeringer fra Statens pensjonsfond utland (SPU) i selskaper som har forretningsforbindelser til ulovlige israelske bosettinger på Vestbredden, fryses med umiddelbar virkning, og at SPU selger seg ned i de samme selskaperne.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:119 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om å trekke Statens pensjonsfond utland ut av selskaper som bidrar til å opprettholde ulovlige israelske bosettinger – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 30. mai 2024

Tuva Moflag

leder

Eigil Knutsen

ordfører

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets finanskomite
Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/2005

Dato
13.04.2024

Innspill til Stortinget til Dok 8 forslag om SPU og de israelske bosettingene 2

Jeg viser til finanskomiteens brev av 4. april 2024 med oversendelse av Dokument 8: 119 S (2023-2024) fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om å trekke Statens pensjonsfond utland ut av selskaper som bidrar til å opprettholde ulovlige israelske bosettinger.

I representantforslaget fremmes det følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle investeringer fra Statens pensjonsfond utland (SPU) i selskaper som har forretningsforbindelser til ulovlige israelske bosettinger på Vestbredden, fryses med umiddelbar virkning, og at SPU selger seg ned i de samme selskapene.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle investeringer fra Statens pensjonsfond utland i finansielle instrumenter utstedt av israelske selskaper, fryses med umiddelbar virkning, og at SPU selger seg ned i de samme selskapene.*

Nedenfor følger mine vurderinger av forslaget.

Norge har i lang tid vært tydelig på at den israelske bosettingspolitikken på okkupert land er i strid med folkeretten og må opphøre. Norge har derfor gitt klart uttrykk for at Israel på det grunnlaget må trekke seg ut av eksisterende bosetninger og stanse utbyggingen av nye.

Regjeringen fraråder økonomisk aktivitet som forårsaker eller medvirker til alvorlige folkerettsstridige handlinger, herunder brudd på grunnleggende menneskerettigheter og humanitærrettens regler for beskyttelse av sivile i væpnet konflikt. Norske selskaper frarådes å drive handel og næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde de folkerettsstridige israelske bosetningene.

Regjeringen viser i frarådingen til en forventning om at bedrifter kjenner til og etterlever FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Disse retningslinjene foreskriver blant annet at selskaper gjennomfører skjerpede aktsomhetsvurderinger for å avdekke risiko for negativ innvirkning på menneskerettighetene, når deres virksomhet er knyttet til konfliktområder eller situasjoner med økt risiko for alvorlige overgrep. Aktsomhetsvurderinger er blitt en rettslig forpliktelse for en stor andel av norske virksomheter gjennom åpenhetsloven, som trådte i kraft i 2022.

Dette er viktige tiltak. Det er imidlertid ikke en boikott eller en sanksjonering av Israel. Norge har ikke tradisjon for å innføre unilaterale sanksjoner.

Situasjonen var annerledes da Finansdepartementet den 28. februar 2022 ba Norges Bank om å fryse SPUs investeringer i Russland. Russland var på dette tidspunktet som følge av landets angrepskrig mot Ukraina, omfattet av brede internasjonale sanksjoner som Norge sluttet seg til.

SPU er en finansiell investor. Fondet er ikke og bør ikke være et redskap i utenrikspolitikken. Innenfor det lovpålagte finansielle målet om høyest mulig avkastning til akseptabel risiko, skal fondet forvaltes ansvarlig. Regjeringens fraråding til norsk næringsliv om å avstå fra aktivitet som bidrar til å opprettholde de folkerettsstridige israelske bosetningene og forventningen om forhøyet aktsomhetsvurdering når selskapers virksomhet er knyttet til konfliktområder eller situasjoner med økt risiko for alvorlige overgrep, er i tråd med det som lenge har vært del av rammeverket for SPU.

I mandatet fra Finansdepartementet er Norges Bank pålagt å utarbeide prinsipper for ansvarlig forvaltning i tråd med retningslinjene fra FN og OECD. I rapporten om ansvarlig forvaltning for 2023 uttaler banken at aktsomhetsvurderinger er en viktig del av bankens ansvarlige forvaltning. Norges Bank beskriver at den følger de internasjonale standardene i arbeidet med aktsomhetsvurderinger. Banken gjennomførte i fjor aktsomhetsvurderinger og hadde dialog med 29 selskaper som har virksomhet eller andre forretningsforhold i konfliktrammede områder preget av økt risiko.

I tillegg har Finansdepartementet fastsatt retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU, som omhandler hva fondet av etiske hensyn ikke skal være investert i. Retningslinjene omfatter blant annet kriterier for grove eller systematiske

krenkelser av menneskerettighetene og alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner.

Det er det faglig uavhengige Etikkrådet som har oppgaven med å vurdere om selskaper fondet er investert i, har en adferd som er i strid med retningslinjene. Det er lagt vekt på grundighet i rådets arbeid. Norges Banks hovedstyre fatter beslutninger i slike saker. Offentliggjøring skjer først etter at Norges Bank har solgt seg ut av selskaper som er besluttet utelukket.

Etikkrådet legger til grunn at de israelske bosettingene på Vestbredden er oppført i strid med folkeretten og har lenge hatt oppmerksomhet mot selskaper som kan medvirke til bosettingene. Etter råd fra Etikkrådet er ni israelske selskaper utelukket fra fondet på denne bakgrunn.

I sin årsmelding for 2023 som ble lagt frem 7. mars 2024, skriver Etikkrådet blant annet: *«På grunn av den permanente tilstanden av folkerettsbrudd i de okkuperte palestinske områdene (heretter omtalt som OPT, Occupied Palestinian Territories) har Etikkrådet alltid hatt oppmerksomhet rettet mot selskapers virksomhet der. Når konfliktnivået i OPT øker, er det grunn til å være ekstra oppmerksom.»*

Etikkrådet viser til at det er et stort antall selskaper i SPU med virksomhet i Israel som også har en form for tilstedeværelse eller tilknytning til bosettingene, men at et selskaps tilstedeværelse i det okkuperte området ikke er tilstrekkelig for å anbefale utelukkelse. Utelukkelse forutsetter ifølge Etikkrådet *«en nær forbindelse mellom selskapers virksomhet og det underliggende normbruddet»*. Videre skriver Etikkrådet:

«Dersom selskaper i SPU har virksomhet i OPT av den typen som tidligere har vært ansett som grunnlag for utelukkelse, vil Etikkrådet anbefale utelukkelse av disse. I tillegg er det spørsmål om Etikkrådet har trukket for snevre grenser for selskapers uakseptable medvirkning til folkerettsbrudd i OPT-sakene. Det er i høy grad skjønnsmessig hvor denne terskelen bør ligge, og den kan også påvirkes hvis alvoret i normbruddene øker. Da Etikkrådet vurderte de første selskapene og la grunnlaget for sin praksis for vurdering av OPT-sakene rundt 2005-2006, var normgrunnlaget mindre utviklet enn det er i dag, og selskapsansvaret mindre tydeliggjort. Etikkrådet følger utviklingen i OPT nøye, og vil fortløpende vurdere om det er grunnlag for å anbefale utelukkelse fra SPU av ytterligere selskaper.»

Rammeverket for den ansvarlige forvaltningen er utviklet over tid i takt med at både fondet, verden, etiske normer og forventninger til ansvarlig forvaltning har utviklet seg. De etiske retningslinjene ble sist grundig vurdert og behandlet av Stortinget i 2021. Vurderingene bygget blant annet på Etikikutvalgets utredning NOU 2020: 7 Verdier og

ansvar. Det har vært bred enighet i Stortinget om de etiske retningslinjene og rammeverket for forvaltningen av SPU.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum

